

بنیاد توسعه فردا منتشر کرده است:

"مدیریت اندیشگاه؛ از تولد تا توسعه"

ع - ملکی فر

شناسنامه‌ی کتاب

نام: مدیریت اندیشگاه؛ از تولد تا توسعه

نویسندگان: مهدی کنعانی،

مازیار عطاری، مهشید عطاری

ناشر: بنیاد توسعه فردا با همکاری

انتشارات آتی‌نگر

تاریخ انتشار: ۱۳۸۸

قطع: وزیری

شماره صفحات: ۲۹۴

بها: ۷۰۰۰ تومان

آیا می‌پذیرید که برخی از کتاب‌ها به طلای هجده عیار می‌مانند؟ اگر شما استانداردهای مطالعاتی بالایی دارید و به دنبال چنین کتاب‌هایی می‌گردید، به‌ویژه اگر میل به دانستن بیشتر در زمینه‌ی اندیشکده‌ها و اندیشگاه‌ها (اتاق‌های فکر، کانون‌های تفکر) دارید و یا در چنین زمینه‌ای کار می‌کنید، حتماً کتاب "مدیریت اندیشگاه؛ از تولد تا توسعه" را بخوانید - کاری از بنیاد توسعه فردا، که خود یکی از اندیشگاه‌های جدیدالتاسیس کشور به‌شمار می‌رود و تاکنون کتاب‌های خوب دیگری را هم منتشر کرده است.

مدیریت اندیشگاه کتاب ارزنده‌ای است که جای آن را در ادبیات آینده‌پژوهی، تصمیم‌گیری، و سیاستگذاری کشور تاکنون بسیار خالی می‌نموده است. این جانب و دوست و همکار فرزانه‌ام

دکتر سید کمال طبائیان در اسفندماه سال ۱۳۷۶ نخستین تک‌نگاشت پژوهشی - و بهتر بگوییم نخستین سند پژوهشی و آموزشی در زمینه‌ی کانون‌های تفکر (اندیشگاه‌ها) را می‌نگاشتیم، مصمم بودیم که هرچه زودتر این سند را بسط داده، و آن را به کتابی جامع و مانع در این زمینه بدل کنیم؛ اما دریغ که توفیق این کار تا امروز دست نداد، ولی اکنون خوشحالیم که برویجه‌های نازنین "بنیاد" بار این تلاش را به دوش کشیدند و کاری کردند کارستان. و فکر می‌کنم که اگر ما موفق چنین کاری را پیدا می‌کردیم، ای بسا که نمی‌توانستیم کتابی چنین پرمایه خلق کنیم. ما در مقدمه‌ی سند ۸۰ و اندی صفحه‌ای خود نوشته بودیم:

"میدان رقابت به وادی اندیشه‌ها و ایده‌ها کشیده شده است. در این میدان کسانی می‌برند که ایده‌هایشان تازگی و طراوت و عمق و دامنه‌ی بیشتری دارد. و مرزهای "جزء‌نگری" را درمی‌نوردد. و بر بلندای "کل‌نگری" می‌ایستد. تنها چنین ایده‌هایی می‌توانند بذره‌های "ابتکار عمل" را در بستر و زمان مناسب بیفشانند، و در هنگامه‌ای که رقابت بیداد می‌کند، چونان یک "مزیت رقابتی بی‌همتا" به داد سازمان و جامعه برسند و دروازه‌های امید را به چشم‌انداز روشن فردا بگشایند [خلق] این ایده‌ها، مطالعه و تفکر است، منتها تفکر سازمان‌یافته و جمعی؛ تفکر نهادینه و اسلوب‌مند در فضایی که خلاقیت را برمی‌انگیزاند. تجلی این نوع تفکر، با ایجاد نهاد ویژه‌ی "تفکر جمعی" [و سازمان‌یافته]، یعنی کانون تفکر [اندیشکده/ اندیشگاه] ملازم است."^۱

و افزوده بودیم که:

"به هر تقدیر، کانون‌های تفکر نقش‌های گوناگونی را ایفا می‌کنند ولی اصولاً و اساساً برای "سیاست پژوهی" یا "استراتژی پژوهی" برپا می‌شوند... اما نقش‌های دیگری هم دارند که به‌همین اندازه مهم است. مثلاً فرصت‌ها و چالش‌ها را بازمی‌شناسند و پس از تعریف درست آن‌ها برایشان راه‌حل پیدا می‌کنند. برپایی نشست‌های تفکری [اندیشگان‌ها]، همایش‌ها و کارگاه‌های آموزشی با حضور دانشوران و سیاستگذاران نیز در زمره‌ی فعالیت‌های روزمره‌ی آن‌هاست، و بالاخره برون‌دادشان گزارش است و مجله و کتاب. شاید یکی از جالب‌ترین و مهم‌ترین فعالیت‌های کانون‌های تفکر مطالعه‌ی تطبیقی [ترازیابی] سیاست‌هاست. هر کانون تفکر بسته به زمینه یا زمینه‌های کاری خود، دائماً سیاست‌های دیگر ملت‌ها را می‌کاود؛ چراکه نتایج این کاوش‌ها برای سیاستگذاری‌های کلان ملی و حتی سازمانی بسیار مهم است. خواننده

۱. عقیل ملکی فر، سید کمال طبائیان، "کانون‌های تفکر؛ نهادهای ویژه سیاست‌پژوهی، ایده‌پردازی و راه‌یابی برای مسایل اساسی، با نگاهی [ویژه] به جایگاه و نقش کانون‌های تفکر در تدوین استراتژی امنیت ملی؛ گزارش پژوهشی و آموزشی، تهران: مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی (دفتر مطالعات سابق)، اسفندماه ۱۳۷۶، ص ۱.

ما می‌دانند که هر جا بحث سیاستگذاری و استراتژی‌پردازی به میان می‌آید، بلافاصله صحبت آینده نیز مطرح می‌شود. مخصوصاً که سیاست‌ها [و راهبردهای] کلان همیشه به ۱۰ تا ۱۵ سال آینده و گاهی ۲۰ تا ۲۵ سال آینده معطوف می‌باشند. بنابراین آینده‌شناسی یکی دیگر از مشغله‌های جدی کانون‌های تفکر است.^۱

کتاب "مدیریت اندیشگاه" از مزایای عیدهای برخوردار است که یکی از آن‌ها جامعیت موضوعی و دیگری اراییه‌ی مثال‌های ایرانی است که آن را بومی و خودمانی می‌کند. اما این کتاب نقطه‌ضعفی هم دارد که زیرزبانی به آن اشاره می‌کنم تا مبدا دواستان "بنیاد"ی ما مرزبند، و آن این است که گرچه تاریخچه و روند شکل‌گیری اندیشگاه‌ها در مغرب‌زمین را حریصانه نقل می‌کند، اما به‌سادگی تمام از کنار تاریخچه‌ی ۱۸ ساله‌ی اندیشگاه‌ها در کشور عبور می‌کند. گویا این یک سنت مالوف ملی ما است که تا در توان داریم از پرداختن به "خودی‌ها" بکاهیم و بر پرداختن به "بیگانه‌ها" بیفزاییم. چنین سنتی می‌تواند ناشی از حسادت به پیش‌کسوت‌ها و یا نگاه مشتاقانه و فروتنانه به بیگانگان و ارج‌گذاری بر کار ایشان باشد. شاید هم فکر می‌کنیم که اگر کتاب ما "بیش از حد لازم" رنگ و بوی "خودی" بگیرد، کسی به آن اعتنا نمی‌کند. آخر، ما که خودمان را قبول نداریم. این را به‌خصوص از این جهت متذکر شدیم که اندیشگاه‌ها آمده‌اند و می‌آیند تا طرح‌های نو در کشور دراندازند و حتی‌المقدور استانداردها و هنجارهای اجتماعی نادرست ما را، به‌ویژه در حوزه‌های علمی و فکری تغییر دهند. از برویچه‌های خوب بنیاد توسعه فردا انتظار می‌رفت که اصول و ارزش‌های علمی از جمله احترام به پیش‌کسوت‌ها را با دقت بیشتری رعایت کنند.

البته این را هم اضافه کنیم که در این کتاب خوب بارها به برخی از انتشارات اندیشکده آصف به نیکی نقل قول شده و نیز معرفی‌نامه‌ی کوتاهی از اندیشکده در پایان کتاب آمده که جای بسی تشکر دارد و این نشان می‌دهد که وجه اصول‌گرایی و ارزش‌مداری عزیزان بنیادی بر وجه تأسی آن‌ها به سنت‌های غلط و انحرافی می‌چربد.

جان کلام، گرچه کتاب "مدیریت اندیشگاه" نخستین متن فارسی درباره‌ی اندیشکده‌ها و کارکردهای آن‌ها نیست، اما نخستین کتاب بالنسبه جامع در این زمینه هست، و همین فضیلت تقدم مایه‌ی افتخار دواستان بنیادی ما باشد. ما بر این پیشگامی صحه گذاشته و به دوستانمان صمیمانه تبریک می‌گوییم.

من مایل بودم نقد جامعی بر این کتاب بنگارم تا حق زحمت دوستان را ادا کرده، و خصوصاً نقطه‌های قوت آن را برجسته کنم - برای اطلاع تازه‌واردان این عرصه. اما دریغ که گرد پیروی بر چهره نشسته و کم‌توانی جسمی مانع از انجام این تلاش است. بنابراین، این معرفی کوتاه را صرفاً باید به حساب "خسته نباشید" ما به عزیزان نویسنده‌ی این کتاب و دیگر دست‌اندرکاران آن گذاشت. هرچند دوست مقدمه‌نویس بر این کتاب (آقای غلامرضا خاکی) به‌طور ضمنی احتمال داده که انتشار این کتاب برای بنیاد و ناشر آن "غیراقتصادی" باشد، اما ما امیدواریم که با توجه به کیفیات ممتاز این کتاب و کاربردی‌بودن آن در محیط‌های اندیشگاهی کشور به‌سرعت فروش رود و به چاپ‌های متعدد برسد.

در پایان لازم می‌دانم یادآوری کنم که علاقه‌مندان می‌توانند این کتاب را از اندیشکده آصف بخرند. والسلام علينا و علی عبادالله الصالحین.